

OBCOWAĆ (92) *vb impf*

Oba o oraz a jasne.

inf obcować (22). ◇ *praes 1 sg* obcuję (2). ◇ *3 sg* obcuje (12). ◇ *1 pl* obcu(je)my (1). ◇ *3 pl* obcują (2). ◇ *praet 1 sg m* obcowiałem, -em obcowiał (3). ◇ *3 sg m* obcowiał (19). *n* obcowało (1). ◇ *1 pl m pers* obcowaliśmy (2). ◇ *3 pl m pers* obcowali (6). *subst* obcowały (1). ◇ *plusq 3 sg m* był obcowiał (1). ◇ *imp 2 sg* obcu(j) (1). ◇ *2 pl* obcu(j)cie (2). ◇ *con 1 sg m* bych obcowiał (1). ◇ *2 sg m* byś obcowiał (1). ◇ *3 sg m* by obcowiał (4). ◇ *2 pl m pers* byście obcowali (1). ◇ *3 pl m pers* by obcowali (2). ◇ *part praes act* obcu(j)ąc (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Przebywać, być, żyć w jakiejś społeczności; współżyć; converseari Mącz, Vulg; communicare, couti Vulg; commisceri PolAnt; versari Calep; congregi, (con)vivere, una esse cum aliquo Cn (64) :*

obcować między kim (7): były v pogánow towarzysztwa álbo cechy/ ktore [...] w zgodzye myędzy łobą obcowały *KromRozm III A6v; Leop 1.Reg 12/2; CzechRozm 220v; WujNT 2.Cor 1/12. Cf* »miedzy ludźmi obcować«.

*obcować z kim (47): BierEz Qv; OpecŻyw 37, 49v, 112, 166v; FalZioł V 52v; WróbŻółt S7v, gg8; á fnadz mie rozumieli być niegodnem ábych kiedy łprzebránemi obcował. RejPs 100v; bogowie łą niełmiertelni/ s łmiertelnemi obcować gárdzą [*mortalium habere consortium penitus vilipendunt*] *HistAl C5v; Y łwyęty Páweł kácerzá łye wyłtrzegáć każe zá pirwłłym y wtorym nápominánim/ nye vczýć łye od nyego/ áni łnim obcować álbo gádáć łye. KromRozm I N3, Nv; MurzNT 3v; KromRozm II c2v, v v; LubPs Ev, K; kto opcuie s pyłznym [*qui communicaverit superbo*] oblecże łie w pyche [!]. Leop Eccli 13/1, Iudith 6/18; BibRadz 2.Thess 3/14; WujJud 186; CzechRozm 189; Plato piłze: *Prauus pravo quo propius adhaeret, et frequentius cum eo versatur, eo magis illi fit inimicus.* To iest: im bliży złý złego/ im więcey ieden z drugim obcuie tym łobie więtlzymi nieprzyációły bywáią. ReszPrz 62, 66; ArtKanc K8v, P6v, P20; Calep 431a; Day/ ábyłmy w rádości/ ná twoy łąd/ powłtáli/ A obcu(j)ąc z twoimi wybránymi/ trwáli *GrabowSet P4; WujNT 51, 114 [3 r.], Ioann 4/9, s. 589 marg, Zzzzz2. Cf obcować z kim w czym; »z ludźmi obcować«.***

obcować z kim w czym [= pod względem czego] (3): Z haeretykámí obcować łię nie godzi władnych łpráwách religiey. *WujNT 635 marg, 76, Yyyyy4v.*

obcować gdzie (8): A Irenaeus o Trádyćyach [!] ták piłze: Coż gdyby łie o ktorey rzeczy łpor słał iáki/ izalibychmy łie do nástárlzych Kościołow odzywáć niemieli/ w ktorych Apołtołowie obcowałi/ y z nich o oney rzeczy o ktorey wátpiemy wziáć co pewnego y iáłnego iest? *WujJud 41. Cf* »obcować na ziemi«.

obcować jak [w tym: wyrażenie przyimkowe w funkcji av (2), av (2)] (4): *KromRozm III A6; CzechRozm 220v; Nie godni [...] cí Sákrámentarze/ [...] žeby człowiek mógł z nimi łpokoynie obcować ReszPrz 66; ArtKanc K11v.*

W połączeniach szeregowych (2): Trzecia łprawiedliwość iest/ wedle któryi [...] złem i wezłóci podeirzanem/ nietylko złóci niepomagámy ále téłz zniemi ani żyć ani obcować abo iákiego łkładu mieć chcemy. *MurzNT 3v; Conversor, Obieram łie w czym/ obcuie [!]/ miełzka. Mącz 487c.*

W przeciwstawieniach: »obcować... brzydzić się, wiarować się, odejść« (2): A drudzy z pocztu onych fiedmidziefiąt [...] od Páná odefzli y więcey z nim nie obcowáli. *CzechRozm* 189; flufznie fię ich [*heretyków*] (á zwłafzczá miánowicie wykłętych) Kátholikowie wiárowác/ z nimi w rzeczách z ftrony nabożeńftwá nie obcowác/ y owfzem fię ták imi brzydzić máią/ iáko Zydy/ pogány y iáwnogrzeftzniki. *WujNT* 76.

Zwroty: »w cieie, w człowieczeństwie [= *jako człowiek*] obcować« (2:1): *BiałKat* 276; Abowiem y póki tu Pan ná źiemi w człowieczeństwie obcował y chlebá pożywał/ on chleb/ ktorego Pan pożywał/ w ciáło fie iego przemieniał *WujJud* 174v, 70.

»z ludźmi, między ludźmi obcować« [*szyk zmienny*] (8:3): [*Jezus*] z ludzmi obtzuiątz/ iedzątz/ ij pijątz/ przywoził ie ku rozmilowaniu fwęmu. *OpecŻyw* 45v; *KromRozm II* b4v; *GliczKsiąż* K4v; *GroicPorz* 14v; *HistRzym* 113v; *WujJud* 43v, 70; [*Św. Benedykt*] niewiedział iefli tego dnia Wielkánoc bylá/ ták dawno z ludzmi nieobcuiąc. *SkarŻyw* 249, 285, 383; *WujNT* 825.

»obcować ludzkim obyczajem [= *jako człowiek*]« (2): Iż Pan Chriřtus teraz nie iefł z námi: gdyż nie tylko nie obcuie z námi ludzkim obyczáiem; ále áni iefł widomie z námi. *WujNT* 114, 114.

»obcować jako z przyjacielmi« (1): a wżdy fnimi opczuią krzeřciani iako z przyjacielmi. *WróbŻółt* S7v.

»spólnie obcować« (1): tuć też fą prawdźiwe Świátořci/ thuc iefł dar fpolney miłofci/ o iák tu dobrze przemiefzkawác/ w wierze, w łáfcie fpolnie obcować. *ArtKanc* K11v.

»obcować na ziemi, na ťwiecie« [*szyk zmienny*] (4:3): *KromRozm II* b4v; *CzechRozm* 193; *SkarŻyw* 383; Nie mamy teraz Páná onym widomym fpořobem/ iáko na ťwiecie z vczniámi obcował/ y pořługi ludzkiej potrzebował *WujNT* 114; Bo y chleb on ktorego Pan Iefus/ obcuiąc ná ťwiecie pożywał/ przemieniał fię też w Ciáło y sftawał fię podobny ťwiętemu Ciáłu iego. *WujNT* 330, 212, 424.

»widomie obcować« [*o Chrystusie*] (2): pan Kryřtus zbáwićyel y miřtrz nářz/ Bog y człowyek/ przed pyácyánařcye fet lat ná fwyecye widomye obcuyąc myedzy ludźmi/ máło przez trzy látá vřtmye [!] tylko zakonu fwego vczył *KromRozm II* b4v; *WujNT* 424.

Szeregi: »obcować a chować się« (1): A ták tegořcie fwiádomi/ zem od młodořci moiey áż do thego dnia/ obcowałem á chowałem fie między wámi [*conversatus coram vobis*] *Leop 1.Reg* 12/2.

»przebywać a obcować« (1): Boć miřfzy iefł dzień w twych przybytkách mięřzkác/ niź tyřiac dni w zlych Zborzech przebywác/ á z nimi tákże obcować. *ArtKanc* K8v.

»(prze)mieszká(wa)ć, (i) obcować« (3): Poglądáy duřło nábożná za ftworzycielem twoijm iako [...] na golé ziemi leży/ między zwiěřety mięřká ij s nimi optzuie. *OpecŻyw* 37; *ArtKanc* K11v; *Versor* – Przemiefzkiwam, obczuię. *Calep* 1114b. [*Ponadto w połączniu szeregowym 1 r.*].

»nie używać ani obcować« (1): Azá niewieřs iřż żydowie nieužiwaią anij obtzuią z Samarytány [*Non enim coutuntur Iudaei Samaritanis Vulg Ioann* 4/9]. *OpecŻyw* 49v.

»nie zasiadać ani obcować« (1): Nye zářyadáli áni obcowáli fnimi [*wyznawcami czeskiej wiary*] dobrzy á řtáteczni ludźye. *KromRozm I* Nv.

W przén (1) : Abowiem gdyż wřzyřcy w kole přętkim fortuny obcuiey [*in rota fortunę volubili militemus*]/ częřřthokroć z bogactw w vbořtwo/ z weřela w řmęřtek/ z wyřokofci ná niskoć y tám y řam fie przemieniamy *HistAI* C5.

2. *Utrzymywać stosunki płciowe [w tym: z kim (19)] (20)* : Kobyła chciwa barzo iefth bo aczkolwiek iuz pocznie w brzuchu, przedię z łamczem obcuie *FalZioł* IV 10a; Rzecz the czynil za namowamy lyenarthowłkiey y Czorki yey Maruchny, yfch łnya bez poroku mowyaż opczowall *LibMal* 1544/80v; *KromRozm I* Cv; *KromRozm III* H5v; nyektore matki łamy nyechcą łwemi pyersyami karmić dzyeci łwych/ iż [...] nyechcą lie włtrzymawać aby nyemyály z mężmi łwemi obcować. *GliczKsiąż* D5; Obcowáli nye tylko z mátkami/ y s łiołtrami/ ale y z źwierzety *GliczKsiąż* E2; *KrowObr* 232v; Cum qua illi longius fuit usus, S którą ón długo miełzkał/ połpolitował/ obcował. *Mącz* 510c; cołz to zá dziewicá ktora z młodzieńcem obcuie? *CzechRozm* 130v; *StryjKron* 150; *CzechEp* 423; Dobrzeć iefł człowiekowi nie tykác łię niewiály (marg) to iefł z żoną nie obcować. (-) *WujNT* 591 marg, 484 marg, 726.

W przeciwstawieniu: »obcować... mieszkać w czystości« (1): Iefli ci ktorzy żony máią/ náwroćiwłzy łię ná wiare Chrıstufowę/ máią z nimi iáko y pierwey obcować/ czyli ie opuścíc/ á miełzkác w czyłtości? *WujNT* 594.

W charakterystycznych połączeniach: obcować z macochą, z matką, z mężem, z młodzieńcem, z samcem, z siostrą (2), z (cudzą) żoną (5), z źwierzety.

Zwroty: »w małżeństwie obcować« (1): A tzeułz łię kápłani/ y Zydowie inni włtórym zakonie otzyścíałi/ tzyli dla thego/ iż w małżeńłtwie żyli y obcowali? *KrowObr* 225v.

»dla płodu obcować« (1): gdićby to rzecz byłá pochwalna miłółnice chowác/ á s nimi dla płodu obcować/ thedyćby był nigdy pan Bog człowyełá Adámá z Iewą małżeńłtwem nye zwyązał. *GliczKsiąż* B7.

Szeregi: »mieszkać, (i) obcować« (3): włzyłtko Concylium/ Niceńłkie/ [...] rołkazáli/ aby żadny Bıłkup/ łlugá kościelny/ y łzáfarz táiemnic Bożych/ z żoną łwoią włáfną niemięłłkał/ nieobcował/ y dzieci łnią niemiál *KrowObr* 231, 230; *WujNT* 594.

»żyć i obcować« (1): *KrowObr* 225v cf »w małżeństwie obcować«.

3. *Postępować, zachowywać się; conversari, perambulare Vulg [jak; w tym: wyrażenie przyimkowe w funkcji av (6), av (2)] (8)* : Oto łie nawięcey mamy łtarác byłmy mogli w cznocię opczować *BielŻyw nlb* 6; Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meae. Ty znałz iżem opczował w niewinności łercza mego w połrzod domu mego. *WróbŻołł* 100/2, H8v; *CzechRozm* 197v; á nie w mądłości łielełney/ ale w łálce Bożey obcowałıłmy ná tym łwiećie [et non in sapientia carnali sed in gratia Dei conversati sumus in hoc mundo]: á nawięcey mieđzy wámi. *WujNT* 2.Cor 1/12, s. 278, *Eph* 2/3.

obcować w czym [= pod względem czego] (1): Modłćie łię zá námi. ábowiem włamy iż mamy dobre łumnienie: we włzem chcąc wczćiwie obcować [in omnibus bene volens conversari] *WujNT* Hebr 13/18.

W charakterystycznych połączeniach: obcować godnie, uczciwie; obcować w bojaźni, w cnocię, w grzechach, w łasce, w niewinności (2).

Synonimy: 1. chowác się, mieszkać, obierác się, połpolitowác, przebywác, przemieszkiwác, »skłád [z kim] mieć«, towarzyszyć, zasiać, żyć; 2. »mieć sprawę«, obywác, spać, złaczyć się; 3. mieszkać, żyć.

Formacja współrdzenna: wyobcować.

Cf **OBCOWANIE**, [**OBCOWANY**], **OBCUJĄCY**

